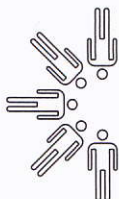

CARTEA IMAGINIILOR

Comori din Arhiva
Institutului C.G. Jung din Zürich

Editată de Ruth Ammann,
Verena Kast și Ingrid Riedel

Traducere din germană de Laura Karsh

MISTERELE
INCONȘTIENȚULUI
COLECTIV

TREI

CUPRINS

Prefață	9
Verena Kast	
În țara imaginației	10
Colecția C.G. Jung	
Monika Jagfeld	
Lumea interioară este făcută vizibilă	15
Arhiva de Imagini și povestea ei	
Vicente L. de Moura	
Căutarea imaginilor interioare — Catalog	22
De la nonsens la sensul primordial	39
Reminiscente ale dadaismului în Arhiva de Imagini	
Doris Lier	
Straniul — Catalog	56
Găsirea propriului centru	64
Despre simbolistica mandalelor	
Verena Kast	
Mandale — Catalog	80
„De ce îi determin, însă, în definitiv, pe pacienți să se exprime prin pensulă, creion sau pană?” (C.G. Jung)	107
Ruth Ammann	

Sexualitate și corp — Catalog	132
Vreme apocaliptică	155
O serie de imagini din al Doilea Război Mondial Ingrid Riedel	
Zbucium și distrugere — Catalog	176
Reordonarea lumii	202
Un desen din Arhiva de Imagini Philip Ursprung	
Uman și neuman — Catalog	210
Încheiere: Pictura din inconștient, astăzi	238
Ingrid Riedel	
Autoarele și autorii	249
Sursele imaginilor	250

ÎN ȚARA IMAGINAȚIEI Colecția C.G. Jung

Monika Jagfeld

Arhiva de Imagini a Institutului C.G. Jung se deschide publicului

Pentru prima dată poate fi văzută de către public, la Museum im Lagerhaus din St. Gallen, colecția de lucrări artistice pe care psihiatrul și fondatorul psihologiei analitice, C.G. Jung, a strâns-o de la pacientele sale și pacienții săi. Cu această expoziție, Institutul C.G. Jung din Zürich, Küsnacht, prezintă unui public larg comoara de mult avută în păstrare. Ocazia este aniversarea de 70 de ani a Institutului C.G. Jung, care coincide în anul 2018 cu aniversarea de 30 de ani a Museum im Lagerhaus. Colecția C.G. Jung cuprinde aproximativ 4 500 de lucrări, preponderent picturi, dar și desene și broderii, create între anii 1917 și 1955. Autorii au rămas anonimi, iar lucrările lor au fost sortate, atribuindu-li-se 105 numere de caz. Câteva lucrări au mai fost împrumutate și înainte unor expoziții, iar o selecție de mandale a putut fi văzută în anul 2012 în Oglethorpe University Museum of Art din Atlanta, Georgia. O impresie de ansamblu asupra colecției nu a fost însă până acum posibilă.

Asemenea colecții istorice sunt rare. De regulă, este vorba despre colecții constituite

de medici în instituții, respectiv clinici de psihiatrie. În Elveția se cunoaște, de pildă, colecția Morgenthaler a Muzeului de Psihiatrie din Berna/Waldau, iar în Germania colecția Prinzhorn a Clinicii Universitare de Psihiatrie din Heidelberg. În primul caz, psihiatrul Walter Morgenthaler a colecționat lucrările artistice ale pacienților săi, internați în Waldau. În al doilea caz, lucrări din instituții de pe tot cuprinsul spațiului de limbă germană i-au fost trimise lui Hans Prinzhorn de la clinica din Heidelberg, care a întreprins, în calitate de istoric de artă și medic, o clasare științifică a artefactelor provenind de la pacienții de psihiatrie.

Colecția C.G. Jung se deosebește însă în puncte esențiale de colecțiile de artă istorice ale instituțiilor de psihiatrie. Pe de-o parte, pacienții lui Jung nu erau internați, ci au venit ca pacienți privați la cabinetul doctorului, deschis în 1909 la Küsnacht, pe malul Lacului Zürich. Prin urmare, se deosebesc deja premisele creației de imagini și ale procurării materialului. Dar și impulsul activității artistice diferă: modul de lucru al pacientelor și pacienților din instituții era individual și, de regulă, activitatea avea loc din proprie inițiativă, fără un ghidaj sau stimulare terapeutică.

→

Numeroase lucrări reflectă situația personală critică, trăită în instituție, cu punerea sub curatelă, captivitatea, pierderea spațiului de viață și a bunurilor materiale, pierderea identității. Artă nu servea acolo terapiei, ci oferea mai degrabă strategii de supraviețuire și posibilități de formare a unei noi identități, adaptate la noua realitate de viață. Toate acestea nu sunt valabile pentru pacienții privați ai lui Jung. Lucrările lor nu sunt reflectări ale unei pierderi, ci expresia unei sondări mai profunde a sinelui. Inserate în cadrul terapeutic și născute din invitația adresată de către Jung pacienților săi, de a formula vizual imagini și figuri interioare, care erau discutate împreună și analizate de către el, lucrările acestea fac neîndoiește parte dintr-un proces terapeutic și nu s-au născut ca artă autonomă. Dar înseamnă aceasta că nu sunt artă?

Intoxicarea cu mitologie

Colecția C.G. Jung este realmente unică și de necomparat cu nicio altă colecție a vreunui psihiatru din vremea sa. Lucrările se aseamănă mai degrabă cu propriile reprezentări ale lui Jung din Cartea Roșie, la care a lucrat vreme de șaisprezece ani, din 1914 până în 1930. Edificatoare pentru imaginile pacienților săi sunt, așadar, și explicațiile la Cartea Roșie.

Cartea Roșie reprezintă nucleul experimentelor lui Jung de analiză a imaginilor și fantasmelor sale interioare, pe care le-a înregistrat întâi în jurnalele sale, în așa-numitele Cărți Negre, le-a transcris apoi caligrafic într-o carte legată în piele roșie — Cartea Roșie — și le-a completat ulterior acolo cu imagini pictate, „materializate“. În acest proces s-a simțit mai puțin artist, cât mai degrabă s-a simțit legat de alchimie, de vreme ce a descoperit că visele și fantezmele sale — la fel ca acelea ale pacienților sale și pacienților săi, inundate de imagini mitologice, conțineau motive paralele cu alchimia. Mai

mult de-atât, Jung a exclus arta; inconștientul era pentru el natură, nu artă.

„Oamenii spun că am un temperament artistic. Dar era doar inconștientul meu, care mă guverna. Acum am învățat să joc această piesă la fel de bine ca piesa vieții exterioare [...].“³

„Mi-am spus, «Ce fac acum? Cu siguranță nu este știință. Ce este?» Apoi o voce mi-a spus, «Este artă». Asta mi-a lăsat o impresie foarte ciudată, deoarece în niciun caz nu aveam impresia că ceea ce scriam era artă. Apoi am ajuns la această concluzie: «Poate că inconștientul meu formează o personalitate diferită de mine, dar care insistă să iasă la iveală prin exprimare». Nu știu de ce exact, dar am știut cu siguranță că vocea care îmi spusese că scrierea mea era artă venise de la o femeie... Ei bine, i-am răspuns foarte empatic acestei voci că ceea ce făceam nu era artă și am simțit cum o mare rezistență crește în mine. Cu toate acestea, nicio voce nu a mai apărut și am continuat să scriu. În acest moment am prins-o și i-am spus: «Nu, nu este» și am simțit că va începe o dispută.“⁴

Preocuparea lui Jung pentru imaginile și fantezmele sale interioare a însemnat o preocupare intensivă pentru inconștientul colectiv, care a dus și la o modificare a travaliului său analitic. El și-a încurajat pacienții să se angajeze în autoexperimente similare. I-a îndrumat să practice imaginația activă și le-a arătat cum să lase să urce la suprafață imagini interioare, să-și inducă viziuni în stare de veghe⁵, și cum să poarte dialoguri interioare și să-și picteze fantezmele. În tot acest timp trebuiau să încerce „să intri în imagine tu însăși — să devii unul dintre actori“. Jung le cerea: „Trebuie să fii mai mult în ele, adică trebuie să fii propriul Sine critic conștient în ele — să-ți impui propria judecată și critică ...“⁶

O pacientă își amintește:

→

„În acele zile de început, când ajungeai pentru ora de analiză, așa-numita «carte roșie» stătea deseori deschisă pe un șevalet. În ea, dr. Jung picta sau tocmai terminase de pictat o imagine. Uneori îmi arăta ce făcuse și comenta. [...] Astfel, maestrul demonstra învățacelului că dezvoltarea psihică cere timp și efort.”⁷

Astfel, imaginile din colecția C.G. Jung ne oferă „o privire asupra evoluției tratamentului analitic și asupra simbolurilor acestui proces. Pe lângă aceasta, mai există imagini și documente care ne arată ce au trăit în terapie pacienții și pacienții lui Jung”, scrie Vicente L. de Moura (cf. textul său din volumul de față, p. 18).

Jung ținea ca arhetipurile să fie recunoscute ca atare. Pentru el, mandala era unul dintre cele mai bune exemple pentru universalitatea unui arhetip (cf. textul Verenei Kast din volumul de față, pp. 64–79) și o dovadă că „evoluția pacienților săi și în special imaginile mandalelor realizate de ei nu se datorau, pur și simplu, sugestiei”.⁸ Mandalei ca simbol al centrului personalității îi este dedicat în expoziție cabinetul, în care imaginile, atârinate compact pe pereți, îi înconjoară pe privitori, îi încercuiesc și îi așază pe ei înșiși — le așază Sinele — în centru.

Localizări, teme

Pe lângă mandala și alte simboluri înrudite cu ea, atrag atenția și alte motive, care se întâlnesc atât în Cartea Roșie a lui Jung, cât și în lucrările pacienților săi: șarpele, soarele, lumina, apa ca apă țâșnitoare a vieții (dar și ca val de marea) sau, odată cu apa, vaporul (cazul 010), pomul vieții, spații ale trecerii, oul cosmic — și tot mereu omul. Reprezentări vizionare, cosmice, stau alături de imagini cu animale sau peisaje, scene grotești, alături de scene suprarealist-fantastice. Pentru Jung, cineva fără acces la propriul mit era „un

dezrădăcinat, care nu are o legătură adevărată nici cu trecutul — viața ancestrală (care trăiește întotdeauna în el) —, nici cu societatea omenească actuală”⁹. Astfel, imaginile servesc înrădăcinării și localizării. Expoziția încearcă o structurare a temelor imaginilor prin unirea mai multor cazuri, pentru a ilustra paralele de conținut, în diferitele lor realizări. Seriile de imagini discutate pe larg în volumul de față vor fi prezentate și în expoziție într-un mod cuprinzător, pentru a aprofunda în mod exemplar procesul imaginației active.

„Somnul rațiunii naște monștri” este titlul unuia dintre „Capriciile” (1799) lui Francisco de Goya. Imaginația activă scoate și ea la iveală, la pacienții lui Jung, unele creaturi stranii și înfricoșătoare (cazurile 037, 050, 064 resp. 034), sau inconștientul se prezintă în imagine drept un nor negru, amenințător (cazul 105). Conflicte și angoase personale produc demoni individuali. În centrul acestor „mitologii subiective” se află deseori femeia. Potrivit indicației lui Jung „să intri în imagine tu însăși — să devii unul dintre actori”, lucrările acestea au fost create, după toate aparențele, de femei. Sexualitatea și corpul, identitatea sexuală și cea corporală sunt importante și constituie o altă temă centrală a expoziției. Și motivul maternității este evocat. Aici se manifestă diferențele dintre terapeutul și analistul Jung și paciențele sale, care articulează în mod concret răni în imaginile lor, în vreme ce Jung le transcende în reprezentări arhetipale. Tulburătoare sunt reprezentările femeii captive, legate, crucificate (cazurile 026, 034, 056, 055), amenințătoare este simbolistica violenței în context sexual (de exemplu, vasta serie a cazului 105).

O lucrare a cazului 064, care se găsește în Arhiva de Imagini sub formă de fotografie, vizează însuși procesul analizei (064 CLAC): femeia șade în genunchi pe o bucată de pânză, lipsită de apărare în goliciunea ei, vizavi de ea plutește un cerc magic, ale cărui raze ard o gaură adâncă în corpul femeii. Însă gaura are

→

forma unei urechi mari, receptive, din care alte raze conduc înapoi la cerc, care poate fi văzut și cu ochi. „Analiză“ a scris pacienta dedesubt.

Într-un alt caz (nr. 041), istoria trăită între anii 1939 și 1947 conduce la imagini ale unui infern (cf. textul lui Ingrid Riedel din volumul de față, pp. 155-175). Ele stau mărturie pentru trauma unei întregi generații care a trăit războiul. Astfel se transmit în colecție atât referințe la istoria contemporană, cât și influențele estetice ale lui C.G. Jung și impresii artistice ale Jugendstilului și simbolismului. Unii monștri sumbri ne duc cu gândul la lucrări ale lui Odilon Redon sau Alfred Kubin (cazul 034), în vreme ce îndeosebi seriile de imagini ale cazurilor 009 și 042 reflectă prin reducere și abstracție modernismul. Au existat legături între mișcarea dadaistă și Clubul psihologic al lui Jung, înființat în același an (cf. textul lui Doris Lier din volumul de față, despre cazul 009, pp. 39-55). Apropiate de suprarealism sunt lucrări ale cazurilor 004 și 026, iar la imaginile din pete de cerneală ale lui Hermann Rorschach trimit reprezentări ale cazului 067, în vreme ce estetica fotografiilor lui Karl Blossfeldt se oglindește în unele desene de plante (cazurile 012, 018). Bineînțeles că lucrările variază din punctul de vedere al calității lor în funcție de talentul pacienților, care s-au încumetat, de regulă, ca artiști amatori la exprimarea vizuală a imaginațiilor lor active. Astfel putem fi eventual surprinși de înalta calitate a multor lucrări. De subliniat ar mai fi, de exemplu, pe lângă cele deja amintite, grupul de lucrări ale cazului 019, ale cărui viziuni sferice și mandale opulente întretesute nu au fost realizate doar pe hârtie, în acuarele delicate, ci și transpuse în broderie.

„Materia primordială pentru opera unei vieți“

Creația Cărții Roșii a fost centrală pentru C.G. Jung:

„Anii în care m-am ocupat de imaginile interioare au constituit perioada cea mai importantă a vieții mele, în decursul căreia s-au decis toate lucrurile esențiale. [...] Întreaga mea activitate ulterioară a constat în a elabora ceea ce fășnise în acei ani din inconștient și mai întâi mă inundase, mă copleșise. A fost materia primordială pentru opera unei vieți.“¹⁰

În toamna anului 2009, Cartea Roșie a lui C.G. Jung a fost expusă public întâia oară la New York și publicată în același an ca facsimil. La Bienala de la Veneția din 2013, prezentarea ei în cadrul expoziției „Palatul enciclopedic“ a curatorului Massimiliano Gioni a făcut furori. Cinci ani mai târziu, în 2018, colecția C.G. Jung este pentru prima dată accesibilă publicului în expoziția de la Museum im Lagerhaus din St. Gallen și este documentată în volumul de față, care este totodată catalogul expoziției. Dacă, pentru C.G. Jung, Cartea Roșie a fost „materia primordială pentru opera unei vieți“, atunci colecția sa trebuie înțeleasă ca o completare și continuare a acesteia. „Am înțeles că visele și viziunile mele veneau din subsolul inconștientului colectiv. Ce îmi rămăsese de făcut acum era să aprofundez și să validez această descoperire“¹¹, declara Jung într-un interviu din 1952. Colecția C.G. Jung oferă un material extraordinar pentru noi descoperiri. Ca și Cartea Roșie, ea are putința de a uimi din nou publicul și se poate aștepta la o atenție comparabilă. ☞

- 1 Arhiva de Imagini cuprinde patru colecții, printre care colecția Jolândei Jacobi cu lucrări ale pacienților, incluzând aproximativ 6 000 de lucrări, cf. textul lui Vincente L. de Moura din volumul de față, pp. 15-21.
- 2 Cf. Prinzhorn, Hans: *Bildneri der Geisteskranken. Ein Beitrag zur Psychologie und Psychopathologie der Gestaltung*, Springer, Berlin 1922.
- 3 Jung, C.G., apud: Shamdasani, Sonu: „Liber Novus: «Cartea Roșie» a lui C.G. Jung”. În: Jung, C.G.: *Cartea Roșie. Liber Novus*. Editată și cu o introducere de Sonu Shamdasani. Prefață de Ulrich Hoerni. Traducere din germană de Viorica Nișcov, traducerile din engleză de Simona Reghintovschi. Trei, București 2011, p. 216.
- 4 Idem: „Analytical Psychology”, p. 42, apud: ibidem, p. 199.
- 5 Cf. Shamdasani: „Liber Novus”, p. 216.
- 6 Apud: ibidem.
- 7 Keller, Tina: „C.G. Jung: Some memories and reflections”. În: *Inward Light* 35, 1972, p. 11, apud: ibidem, p. 205.
- 8 Shamdasani: „Liber Novus”, p. 220.
- 9 Jung, C.G.: Cuvânt-înainte la ediția a patra. În: *Opere Complete (OC), vol. 5: Simboluri ale transformării. „Analiza preludiului unei schizofrenii”*. Trad. Daniela Ștefănescu. Trei, București 2016, p. 13.
- 10 *Amintiri, vise, reflecții. Consemnate și editate de Aniela Jaffé*. Trad. Daniela Ștefănescu. Ediția a 4-a. Humanitas, București 2008, p. 236.
- 11 Combat Interview, 1952, apud: Shamdasani: „Liber Novus”, p. 201.

Bibliografie

- Jung, C.G.: *Amintiri, vise, reflecții. Consemnate și editate de Aniela Jaffé*. Trad. Daniela Ștefănescu. Ediția a 4-a. Humanitas, București 2008.
- Jung, C.G.: Cuvânt-înainte la ediția a patra. În: *Opere Complete (OC), vol. 5: Simboluri ale transformării. „Analiza preludiului unei schizofrenii”*. Trad. Daniela Ștefănescu. Trei, București 2016, pp. 11-16.
- Keller, Tina: „C.G. Jung: Some memories and reflections”. În: *Inward Light* 35, 1972, pp. 1-18.
- Prinzhorn, Hans: *Bildneri der Geisteskranken. Ein Beitrag zur Psychologie und Psychopathologie der Gestaltung*, Springer, Berlin 1922.
- Shamdasani, Sonu: „Liber Novus: «Cartea Roșie» a lui C.G. Jung”. În: Jung, C.G.: *Cartea Roșie. Liber Novus*. Editată și cu o introducere de Sonu Shamdasani. Prefață de Ulrich Hoerni. Traducere din germană de Viorica Nișcov, traducerile din engleză de Simona Reghintovschi. Trei, București 2011, pp. 193-226.

LUMEA INTERIOARĂ ESTE FĂCUTĂ VIZIBILĂ

Arhiva de Imagini și povestea ei

Vicente L. de Moura

Începutul secolului trecut a fost marcat de mari schimbări în Europa. Transformările politice, economice și culturale au răscolit societatea, iar impresia că a început o nouă eră era omniprezentă. Noile descoperiri, teorii și experimente științifice, precum teoria relativității a lui Einstein sau radiografia, au adus noi perspective care au pus sub semnul întrebării vechea ordine a lumii. Se credea că, datorită științei, orice putea fi realizat. Astfel de schimbări atrag însă după sine și o mare nesiguranță: structurile tradiționale sunt privite cu un ochi critic, iar în societate încep să se facă simțite tensiuni. Ce era odinioară considerat sigur își pierde brusc valabilitatea.

În acea epocă au fost realizate și experimente cu vise, viziuni și fantasmе. Granițele dintre literatură, artă și psihologie nu erau clar trasate, iar căutarea unor noi căi de a înțelege, percepe și modela societatea era multiplă.

În această atmosferă de reînnoire și-a început C.G. Jung activitatea de medic rezident la Clinica Psihiatrică Burghölzli din Zürich, una dintre cele mai reputeate instituții avangardiste de psihiatrie din epocă. Jung scrie retrospectiv că, după părerea lui, la vremea

respectivă domnea în sfera psihiatriei materialismul științific, un soi de dogmă potrivit căreia bolile psihice sunt boli ale creierului. În etiologie se ținea prea puțin cont de posibilele aspecte psihice.

Jung a făcut experimente și cercetări sub îndrumarea lui Eugen Bleuler. A condus experimente asociative și a putut astfel dovedi empiric că există un plan din afara conștientului care exercită o influență asupra comportamentului, anume inconștientul. Și-a prezentat teoria complexelor și a dobândit recunoaștere pentru munca sa științifică. Dar Jung era tot mai dezamăgit de limitările proceselor statistice în psihiatrie și a început să fie tot mai interesat de alte metode de terapie. În acest context a fost importantă întâlnirea cu ideile lui Sigmund Freud. Fiindcă Jung era de părere că Freud aducea psihologia în psihiatrie.

Cei doi s-au cunoscut în 1906 și au început să dezvolte și să răspândească psihanaliza. Dar, din pricina unor conflicte teoretice și personale, cooperarea dintre acești doi pionieri s-a curmat în 1913. În faza de dezorientare care a urmat, Jung a observat că munca lui științifică de până atunci fusese unilaterală și — conform spiritului

→

vremii — avusese în vedere doar raționalul, beneficiul și valoarea.

În anii 1913 și 1914, Jung avusese o serie de vise și viziuni despre evenimente catastrofale în Europa, pe care nu le înțelegea. Întâi a crezut că se află în pragul unei boli psihice. Dar, când a izbucnit Primul Război Mondial, a ajuns la concluzia că visele și viziunile nu se referiseră la el personal, ci că fusese mai degrabă vorba despre un soi de precogniție a unui eveniment colectiv. Jung nu era singurul care a presimțit că se va abate o catastrofă asupra Europei. Cu puțin înainte de 1914, profețiile despre un război apocaliptic și lucrările de artă și literatură cu acest subiect erau omniprezente.

Se naște imaginația activă

Jung a început să realizeze o serie de experimente. „Cel mai dificil experiment“, cum l-a numit el însuși, a fost experimentarea fantasmelor sale și, ulterior, încercarea de a-și înțelege trăirile. S-a lăsat în voia fantasmelor, și le-a notat cu grijă și a purtat dialoguri cu figurile sale interioare, într-un soi de joc dramaturgic în imaginație. Întâi a prelucrat materialul rezultat într-o manieră literară, a transcris caligrafic de-a lungul anilor textele în așa-numita Carte Roșie și le-a completat cu desene artistice. Important este în acest context că experimentele lui Jung erau comparabile cu alte experimente din acea vreme, de exemplu cu experimentele lui Herbert Silberer, care cerceta apariția unor imagini interioare în stările de transă, sau cu cele ale lui Ludwig Staudenmaier, care făcea experimente cu personificarea unor figuri interioare. (Jung cunoștea și a citat experimentele lui Silberer în publicațiile sale.) Cum am amintit mai sus, asemenea experimente erau la ordinea zilei la începutul secolului XX.

Această îndeletnicire cu lumea interioară i-a permis lui Jung să găsească o cale de ieșire din labirintul imaginilor inconștiente. El a aflat că preocuparea pentru lumea lui

interioară și expresia creativă a acesteia îi sunt de ajutor. Acest proces a devenit ulterior o parte importantă a metodei sale. A numit-o imaginația activă.

Jung începe să lucreze cu imagini

Începând din 1916, Jung și-a îndemnat pacienții să dialogheze cu figurile lor interioare, cu personificările complexelor psihice. Mai târziu i-a motivat să-și exprime creativ visele, trăirile sau imaginațiile active, prin desene, pictură, broderie, sculpturi, dans etc. A observat că pacienții lui găseau astfel o cale de a-și elabora trăirile psihice și, astfel, de a integra conflictele și elementele lumii lor interioare — o cale pentru a nu fi despărțiți de sine.

Pacienții îi relatau lui Jung fantasmelor și visele lor și îi aduceau imagini. Jung le analiza și îi susținea pe pacienți în dialogul interior. Pentru că nu dorea ca pacienții lui să plece acasă fără imaginile lor, unii dintre ei îi dădeau copii realizate manual, pe care el le putea apoi studia în detaliu. Astfel s-a constituit treptat o colecție de imagini și, în parte, de însemnări ale pacienților la imaginile lor, care au decurs din travaliul cu Jung.

Jolande Jacobi așază piatra de temelie a actualei Arhive de Imagini

La sfârșitul anilor 1950, Jolande Jacobi a început să organizeze sistematic imaginile astfel create — o întreprindere deloc ușoară. Colecția de imagini, fără îndoială foarte valoroasă, era foarte greu de catalogat din pricina lipsei ei de uniformitate. Jacobi a propus să fie întâi definite scopul colecției, precum și criteriile selecției de imagini. A organizat un fișier de surse, pentru a identifica imaginile după motive și simbolistică. Ulterior, materialul a fost împărțit în patru colecții: prima colecție cuprinde circa 4 500 de imagini de la pacienții lui Jung, precum și de la pacienții unui mic grup de analiști (în total

→

IMAGINEA 1: Anonim, Fără titlu, nedată

Acuarelă pe hârtie, 20 x 14 cm

Arhiva de Imagini, Institutul C.G. Jung Zürich, Küssnacht, 006 AFAI

circa 50 de cazuri). A doua colecție cuprinde imagini de la pacienții lui Jacobi (circa 6 000 de imagini); iar a treia, imagini din pictură și sculptură cu motive arhetipale (această colecție face astăzi parte din ARAS — The Archive for Research in Archetypal Symbolism). A patra colecție cuprinde fotografiile din așa-numita „Colecție Eranos“ — o colecție inițiată de către Olga Fröbe-Kapteyn, care a organizat, începând din anii 1930, Conferințele Eranos de la Ascona — fotografiile alb-negru cu motive arhetipale, din alchimie, artă și Antichitate.

În ultimii săi ani de viață, Jung și-a cedat colecția Institutului C.G. Jung. Arhiva a devenit astfel un centru de formare și cercetare pentru cei interesați de psihologia jungiană și cei care o studiază. După Jacobi, numeroase alte analiste și numeroși alți analiști au contribuit la organizarea Arhivei de Imagini. Pe lângă sarcinile lor principale de formare și cercetare, curatorii Institutului s-au îngrijit și de conservarea adecvată și de repararea imaginilor. În unele cazuri există informații personale, provenite din diverse surse; Jung însuși nu a lăsat însemnări sistematice privitoare la pacienții săi. Aceste informații sunt o foarte valoroasă completare, căci reprezintă contextul activității terapeutice a lui Jung. Astfel se deslușește *temenos* — spațiul sacru — în care s-au născut imaginile și se poate înțelege care a fost scopul lor inițial. Colecția a fost revizuită sistematic în anii 1980 și 1990 de către Michel Eduards, cu sprijinul Ceciliei Rost. Ei au clasificat cazurile lui Jung, le-au dat (dacă datele erau cunoscute), au atribuit fiecărei imagini un număr de identificare și cuvinte-cheie/termeni, pentru o căutare mai ușoară. Eduards a început, de asemenea, să înregistreze electronic informațiile despre imagini, precum și să fotografieze imaginile și să le transforme în diapozitive — toate acestea, cu scopul de a conserva materialul și a scoate la lumină contextul istoric. Ultima etapă în evoluția Arhivei de Imagini a fost digitalizarea, ceea

ce a ușurat manevrarea imaginilor și accesul la ele.

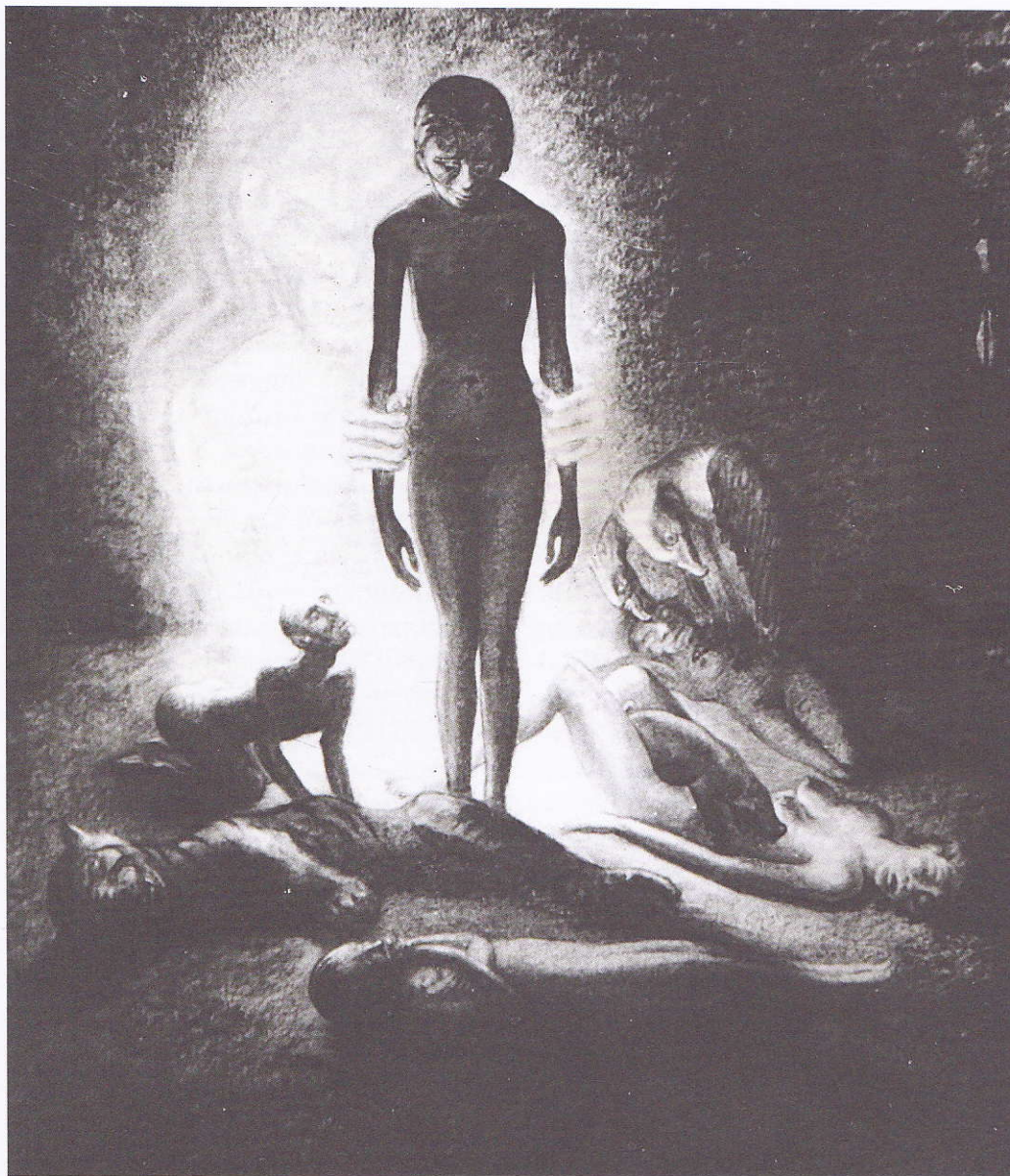
Arhiva de Imagini arată povestea multor confruntări cu inconștientul. Este cea mai cuprinzătoare și însemnată colecție de imagini și comentarii ale pacienților lui Jung pe marginea imaginilor lor. Studiul acestor imagini ne oferă indicii privitoare la modul în care vedea Jung însuși imaginile. Ele ne oferă o privire asupra evoluției tratamentului analitic și asupra simbolurilor acestui proces. Pe lângă aceasta, mai există și imagini și documente care ne arată ce au trăit în terapie pacienții lui Jung. Ca exemplu, aș dori să prezint o imagine care este, în opinia mea, foarte edificatoare.

Travaliul terapeutic cu imagini — Un exemplu

În anii 1930, Jung a tratat o olandeză care se născuse în Orientul Îndepărtat. Cazul ei a fost publicat în 1957 de către René J. van Helsdingen în „Beelden uit het Onbewuste“. Când ea a venit la Jung pentru tratament, suferea de stări de angoasă, iar desenatul i-a adus ușurare. În prefața cărții amintite mai sus, Jung scrie:

„Imaginile sunt realizate artistic în sens concret și, ca atare, nespuse de expresive. Ele îi transmit privitorului conținutul lor demonic, înspăimântător, și îl conving de grozăviile unui infern fantastic. [...] Imaginile nu doar zugrăvesc acea fază a tratamentului care a adus în conștient conținuturile neurozei, ci au fost și un instrument al tratamentului, prin faptul că, într-o anumită măsură, au adus la același numitor, și astfel au fixat reprezentările semi sau inconștiente, vag flotante. [...] Efectul terapeutic al acestei tehnici constă, în esență, în determinarea conștientului să conlucreze cu inconștientul, lucru prin care acesta îi este integrat conștientului. Astfel este anulată treptat disocierea nevrotică.“

→

IMAGINEA 2: Anonim, Fără titlu, nedată

Cărbune pe hârtie, 58.5 × 53.5 cm

Arhiva de Imagini, Institutul C.G. Jung Zürich, Küsnacht, 034 BHAW